

Warszawa, 15-02-2023 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Marcin Wiącek

VII.7034.1.2023.AMB

**Pan
Przemysław Czarnek
Minister Edukacji i Nauki
Ministerstwo Edukacji i Nauki
ePUAP**

Szanowny Panie Ministrze!

Wraz z wejściem w życie ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2022 r. poz. 574 ze zm.; dalej też jako: ustawa), wprowadzono szczególne rozwiązania, dotyczące postępowania w sytuacji sporządzenia negatywnych recenzji w postępowaniu habilitacyjnym i w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora.

Zgodnie z art. 221 ust. 10 zd. 3 ustawy, opinia w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego zawarta w uchwale komisji habilitacyjnej nie może być pozytywna, jeżeli co najmniej 2 recenzje są negatywne. Na podstawie tejże uchwały podmiot habilitujący, w terminie miesiąca od dnia jej otrzymania, nadaje stopień doktora habilitowanego albo odmawia jego nadania, przy czym podmiot habilitujący odmawia nadania stopnia, w przypadku, gdy opinia, o której mowa w ust. 10, jest negatywna (art. 221 ust. 12 ustawy). Konstrukcję opartą na podobnej logice zastosowano także w odniesieniu do postępowań doktorskich w art. 191 ust. 1 ustawy, który stanowi, że do

obrony rozprawy doktorskiej może być dopuszczona osoba, która uzyskała pozytywne recenzje od co najmniej 2 recenzentów oraz spełniła wymagania, o których mowa w art. 186 ust. 1 pkt 5 ustawy.

Dostrzegając, że opisane wyżej rozwiązanie ma charakter projakościowy i mieści się w granicach swobody ustawodawcy¹, pragnę zwrócić uwagę Pana Ministra na **problem konieczności dalszego prowadzenia postępowania w przypadku wpłynięcia do przewodniczącego komisji habilitacyjnej co najmniej dwóch negatywnych recenzji**².

Konsekwencją obecnie obowiązujących przepisów może być sytuacja, w której w przypadku sporządzenia dwóch negatywnych recenzji, komisja habilitacyjna, wobec braku większości, nie zdoła przegłosować wymaganej przez prawo uchwały negatywnej, a jednocześnie nie wolno jej podjąć uchwały pozytywnej. Do takiej sytuacji może dojść zwłaszcza w przypadku, gdy w komisji habilitacyjnej dwie osoby sporządzą negatywne recenzje, a pozostali członkowie pozostaną przy zdaniu, że habilitant zasługuje na ocenę pozytywną.

To zagrożenie występuje ponownie na forum podmiotu habilitującego, który w dodatku podejmuje swoją uchwałę w głosowaniu tajnym.

Opisane wyżej sytuacje patowe ocenić należy negatywnie, w szczególności uwzględniając perspektywę habilitanta. Taki kandydat do stopnia znajduje się bowiem w gorszym położeniu prawnym niż osoba, której odmówiono nadania stopnia w wyniku jednoznacznie negatywnej oceny jej kwalifikacji. Habilitant, względem którego nie podjęto uchwały w przedmiocie nadania stopnia naukowego (negatywnej z powodu braku większości i pozytywnej z uwagi na art. 221 ust. 12 ustawy), nie może odwołać się od uchwały podmiotu habilitującego (bo taka uchwała nie zapadła), nie biegnie też okres karencji wymaganej przez prawo przed złożeniem kolejnego wniosku o wszczęcie postępowania habilitacyjnego (art. 224 ust. 2 ustawy). Gdyby natomiast w wyniku głosowania, pomimo dwóch negatywnych recenzji, doszło jednak do nadania mu stopnia, stosowna uchwała byłaby dotknięta wadą nieważności.

Mając na uwadze powyższe, pragnę wskazać, że w mojej ocenie racjonalność ustawodawcy i poszanowanie praw habilitanta, w tym zwłaszcza prawa do sądu,

¹ Zaznaczenia jednak wymaga, że w literaturze przedmiotu przedstawiane są także głosy krytyczne odnośnie do racjonalności tejże regulacji (M. Bogusz, M. Miłosz, *Konstrukcja związania negatywnymi recenzjami w nowym postępowaniu doktorskim i habilitacyjnym*, „Państwo i Prawo” 2022, nr 5, s. 88-103).

² Dalsze uwagi odnoszą się też odpowiednio do postępowań doktorskich.

wymagałyby, aby **po stwierdzeniu, że co najmniej dwie recenzje są negatywne, postępowanie zostało niezwłocznie zakończone rozstrzygnięciem związanym organu jednoosobowego.** Podkreślenia wymaga, że opisany problem może nabrać na znaczeniu wraz ze wzrostem liczby postępowań toczących się na podstawie obowiązującej ustawy.

Należy także odnotować, że ustawodawca częściowo dostrzegł niedawno problem bezprzedmiotowości postępowania po wpłynięciu dwóch recenzji negatywnych i dokonał nowelizacji art. 221 ustawy, dodając do niego ust. 9c, zgodnie z którym kolokwium habilitacyjnego nie przeprowadza się, jeżeli co najmniej dwie recenzje są negatywne³. Jest to zmiana o tyle racjonalna, że w sytuacji dwóch negatywnych recenzji przebieg kolokwium habilitacyjnego nie mógłby mieć znaczenia dla treści uchwały.

Mając na uwadze powyższe, działając na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2020 r. poz. 627 ze zm.), zwracam się z uprzejmą prośbą o podjęcie działań legislacyjnych wychodzących naprzeciw opisanemu problemowi. Jednocześnie proszę o poinformowanie mnie o zajętych w sprawie stanowisku.

Z poważaniem

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/

³ Zob. ustawa z dnia 13 stycznia 2023 r. o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 212).